

De tysta, de glädjefattiga

Publicerad här den 17 oktober 2014

42 PROCENT AV ELEVERNA med lågutbildade föräldrar klarar inte kunskapskraven för att gå i gymnasiet. Det är 2–3 elever i varje grundskoleklass som får lägst betyg på proven. Som inte får någon läxhjälp eller annat stöd i studierna från hemmen. Som har ett språk som fungerar bra för dem i hemmet och bland kamraterna, men som inte fungerar i skolan. Som inte förstår innebörden av många av de ord som läraren använder i sin undervisning. Som inte heller förstår många ord i texten till de uppgifter som de ska arbeta med. Som tittar ned i bänken när läraren ställer en fråga för att de ska slippa svara. Som tyst svarar »vet inte, kan inte« om de ändå får frågan. Som får tårar i ögonen när de får tillbaka de underkända betygsprov som de har tvingats att delta i. Som med tiden dock kan reagera med en tillkämpad tuffhet. Som då rycker på axlarna och säger: »Det skiter väl jag i. Det är ingen idé att anstränga sig. Jag är ändå värdelös.«

Hur vet jag detta? Jo, jag har suttit i klassrum och studerat lärare och elever som metodiklektor under omkring 5 000 lektionstimmar. Jag har då också talat med tusentals elever och hundratals lärare om skolan. Det har satts många etiketter på de elever som misslyckas i skolan. Man har kallat dem svaga, långsamma eller obegåvade. Men de flesta av dessa elever är varken svaga, långsamma eller obegåvade. Det är först när de sätts i en skola där det ställs krav på dem som de inte har fått förutsättningar att klara, som det kan förefalla så. Det är bara i skolan som de är svaga. Därför kallar jag dessa elever skolsvaga.

Det är ingen som för de skolsvaga elevernas talan när det fattas beslut om skolan. När massmedia och andra utomstående personer besöker skolan så är det inte dessa elever de talar med. De håller sig eller hålls undan. Det är de talföra eleverna man får tala med. Det är heller inte deras föräldrar som tar till orda i intervjuer och på föräldramöten. Det är de talföra föräldrarna.

Många som diskuterar och bestämmer om skolan tycker sig vara säkra på vad man ska göra för att eleverna ska lära sig bättre. Deras säkerhet växer med kvadraten på avståndet till de skolsvaga eleverna. De drar i spakar. Mera betyg. Mera katederundervisning. Karriärlärare. Fler mattektioner. Ett tionde år för att eleverna ska hinna ikapp. Hårdare skolkontroll. Bättre disciplin och hårdare straff. Ingen av dessa åtgärder leder till att eleverna lär sig bättre. Tvärtom. De gör att de skolsvaga eleverna både lär sig och mår sämre.

De som bestämmer kan inte sätta sig in i hur tillvaron är för de skolsvaga eleverna. Att i nio år behöva sitta och ha tråkigt under lektion efter lektion där de har svårt att följa med i undervisningen. Där de är rädda för att få frågan på den läxa som de inte har gjort. Rädda för att göra bort sig framme vid tavlan. Rädda för att klandras av både lärare och föräldrar för att de inte klarar sig bättre i skolan. Det är inte underligt om de i protest mot denna tillvaro skolkar från skolan eller stökar till det under lektionerna.

Eleverna kan också vara rädda för det liv som väntar dem i framtiden. De får ideligen veta hur viktigt det är att de får bra betyg om de ska få något jobb efter skolan. Men de inser att de aldrig kommer få några bra betyg. De har sett hur det gått för många ungdomar i deras bostadsområde. Ungdomar som hamnat i gäng där man stjälar, rånar, säljer droger och prostituerar sig. Där man kan skadas i gängstrider, dömas till fängelse eller dö genom en överdos. Så illa går det för många ungdomar. Det finns det statistik på. Socialstyrelsen rapporterar att elever med låga betyg löper åtta gånger så stor risk att bli kriminella.

Statistiken säger dock inget om skolans roll för dessa olycksöden. Att elever misslyckas i skolan beror inte på någon naturlag. Det beror på att man fattat dåliga beslut om skolan. Man har inte gett de skolsvaga eleverna de förutsättningar de behövt för att kunna lyckas i skolan. De har inte tidigt kompenseras för de brister i språk och annan utveckling som de bär med sig från hemmen. De har inte fått gå i små barngrupper i förskolan där de hela tiden blivit sedda och hjälpta till det språk som fungerar i skolan. Man har tvärtom ökat elevgrupperna och minskat personalen i både förskola och lågstadium. I valrörelsen lovade dock alla partier bättring i dessa avseenden. Frågan är om man kommer att tillsätta de resurser som krävs. Eller om man väljer att även fortsättningsvis dra på sig de mångdubbelt högre kostnaderna för skadegörelse, vård och kriminalvård med mera som blir resultatet av att så många ungdomar spårar ur i livet. För att inte tala om förlusterna i liv och livskvalitet för ungdomarna.